

Zbyněk Fiala: Vláda s penzemi narazila

infokuryr.cz/n/2023/02/18/zbynek-fiala-vlada-s-penzemi-narazila

kuryr

18. února 2023

Jen krátce vydržela Jurečkova představa o trvalém okleštění valorizačního vzorce pro důchody a možná přijde i o to jednoroční. Začíná také boj proti prodlužování věku odchodu do důchodu. Neznamená to, že se neřítíme do dluhů, ale zachraňovat se to musí jinde, kde to půjde snáz.

Vedení Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS) se probudilo a začalo kritizovat vládu za to, že s nimi nejedná o reformě penzí. Požádalo proto premiéra Petra Fialu (ODS) o projednání návrhů na březnové tripartitě. Novinářům to řekl předseda Josef Středula. Odboráři z nejsilnějšího svazu KOVO už prý debatují o protestních akcích. Odbory jsou proti zvyšování důchodového věku až na 68 let i proti navrhovanému omezení mimořádné valorizace důchodů v červnu.

Třeba si předtím přečetli statistiky, které opublikoval Vlk na Kose, a mohli si povšimnout, že v délce důchodového života ve zdraví je Česká republika až na 25. místě z 38 členů OECD, daleko za sousedním Rakouskem (7.) nebo Německem 15.). Pokud jde o průměrný důchod, Rakousko je na hladině 1400 euro, Německo 1000 euro, ale Česko jen 600 euro. V souhrnu jsou české sociální výdaje hluboce podprůměrné (7,4 procenta z HDP) než je uniijní průměr 10,4 procenta. Rakousko dává 12,4 a Německo 9,5 procenta z HDP.

<https://vlkovobloguje.wordpress.com/2023/02/16/flash-ve-vlastni-veci-trikolora-dnes-vecer-s-vlkem-nebude/#more-996212>

Nyní se pokusila penzijní debatu zpestřit taky ČSÚ, když publikovala následující zprávu: „*Hodnota penzijních závazků domácností (nárok současných i budoucích penzistů ze všech typů penzí) ke konci roku 2020 dosáhla úrovně 305,8 % HDP.*“

<https://www.czso.cz/csu/czso/podil-penzijnich-zavazku-na-hdp-se-mirne-zvysil>

Proboha, spadly na nás odněkud shůry závazky tří ročních HDP?? Není to nějaká ptákovina? Jak správně v uvedené zprávě čtete, je to součet toho, co by se mělo vyplatit současným i budoucím penzistům. A proč těm budoucím? Ti přece budou také celý život přispívat na nějaké penzijní pojištění, ze kterého jsou v našem průběžném systému okamžitě vypláceni jejich starší spoluobčané. A po nich zase nastoupí ti mladší, až si půjde odpočinout generace jejich rodičů. Nás systém je financován z měsíce na měsíc – jak se to vybere, tak se to rozdává. Proč by nás mělo zajímat, kolik to hodí řekněme za 50 let??

Čili je to ptákovina. Přesto se zcela určitě najdou dobráci, kteří tím budou strašit jako nepřiznanou částí státního dluhu. Úplně všechno asi dluh není, pár miliard na účtech pojištění máme, ale rezervu několika celoročních produkcí veškerého zboží a služeb, to tedy určitě ne.

Dluh by to však byl, kdybychom náš průběžný systém zrušili a zavedli místo něj fondové hospodaření. O tom sní bankéři, jejichž rukama by to procházelo. Mnohem vážněji než vzdálené celkové závazky by však brali okamžité poplatky za své služby. Měli by prostor i pro různé investiční kousky, měnící chiméry ze statistických cvičení na skutečné výpadky financování. Stačí se podívat, jak teď dopadly současné české doplňkové penzijní fondy, nebo i ty největší penzijní fondy v Evropě a Americe, když jim inflace a zvyšování úrokové míry znehodnotily majetek investovaný do dluhopisů.

Český staťák si polní cvičení s budoucími penzijními závazky nevymyslel, je to jeden z evropských výkazů v souvislosti s národními účty, který se počítá jednou za tři roky povinně a v mezidobí dobrovolně. Trochu nás uklidní podrobnější vysvětlení, že za ty tři roky (do roku 2021) se toho s důchody tolik nestalo. Nárůst těchto závazků v poměru k HDP se zvýšil o 4,7 procenta, ale hlavně proto, že za covidu roku 2020 ekonomika zaznamenala pokles. *„Absolutní výše penzijních závazků se v důsledku řady protichůdných vlivů zvýšila jen o 24 mld. Kč,“* shrnuje ředitelka odboru vládních a finančních účtů Helena Houžvičková.

Problém tedy není ani tak v penzích, jako v ekonomice. Číslo, se kterým počítáme, přitom prošlo pořádnou statistickou mlýnicí. Je diskontované, říká tedy, kolik bychom potřebovali, kdybychom to měli pokrýt za určité úrokové míry. Ale za jaké? Co když se desetkrát důrazně změní (a někteří fondoví investoři tu změnu neustojí)? A s kolika penzisty se počítá, a na jak dlouho? Dohoníme evropský průměr v délce věku? A kolik vlastně bude plátců pojištění, když práce zmizí, až bude za dvacet, třicet let kdeco automatizováno a robotizováno??

Potvrzení, že celý tento výpočet je ptákovina, najdeme v poslední větě uvedené zprávy, ve které nás ČSÚ ujišťuje, že hodnota našich penzijních nároků z průběžného systému není započítána do dluhu vládních institucí čili nezatěžuje tzv. maastrichtské kritérium. Spočítejte si to, ale neberte to vážně...

Nezapomínejme také, že důchodový a daňový systém jsou v Česku spojené nádoby. Důchody jsou součástí státního rozpočtu, byť jsou z větší části financovány zvlášť. V minulosti se běžně stávalo, že přebytek na důchodovém účtu pokrýval nějaké jiné potřeby státních výdajů. Poslední dobou je to obráceně, ale toto nedostatečné nastavení zdrojů na důchody je úmyslné, je vloženo do zákonů a předpisů, a nikoliv jen předpisů o valorizaci.

Teď budu mluvit proti sobě, jsem taky OSVČ, ale milion podobných plátců dává do systému osminu toho, co čtyři miliony zaměstnanců. OSVČ platí taky nižší daně, pokud se pro nějaké vůbec rozhodnou. Mohou totiž využívat nerealisticky vysoko nastavené odečty nákladů. Celý daňový systém pak vychází z pravidel Divokého východu, kde nejsou schopni zadministrovat a vybrat progresivní zdanění, a tak se smíří s tím, že zkusí vybrat od každého, jak u nás zavedla ODS, stejné procento. Pozdější nepatrný nárůst daňové sazby pro nejvyšší kategorii na tom nic nemění.

Není to důchodový systém, co se u nás hroučí. Tempo zadlužování státu – byť z nízkých úrovní – nemá v EU obdoby. Pokles konkurenceschopnosti v důsledku nejvyšší inflace, zejména nejvyšších cen energie a nejvyšších úrokových sazeb, taky. Děsí schodek obchodního účtu ve výši 200 miliard korun, což znamená, že spolu s odvodem 300 miliard korun na dividendách do zahraničí vzniká na běžném účtu platební bilance sekera půl bilionu korun. A to nás chrání sílicí koruna, jinak by to bylo horší.

Inflace částečně pomáhá s naplňováním rozpočtu, protože vyšší ceny sebou vezou i vyšší výběr DPH, ale jen do doby, kdy se nakupuje stejně. To skončilo, v prosinci se reálné tržby v maloobchodě snížily o 7,3 procenta, zatímco celoroční průměr poklesu tržeb činí 3,6 procenta. Pokles tedy výrazně zrychluje. To je však jen půlka pravdy. DPH se nevybírání z reálných (přepočtených po odečtu inflace), ale z nominálních tržeb (kolik je na cenovce). Průměrná roční míra inflace byla 15,1 procenta. Když tedy inflační odečet zrušíme, jsme na dvouciferných poklesech jen maloobchodního prodeje.

Růst cen nutí stát k valorizaci kdečeho, nejen důchodů. Na druhou stranu, pro lidi s dluhy je inflace blahodárná, pro stát v tomto ohledu taky. Osoby s přebytkem úspor poškozují, ale těch je u nás jen menšina. Horší je to s nákupy, s nájmy, s nejrůznějšími účty, kde už jede 40 procent domácností na doraz. Zhoubná je kombinace inflace a ekonomického poklesu. Obzvlášť nebezpečně se vyvíjí situace kolem automobilového průmyslu a jeho dodavatelů. Pokud se zvedne nezaměstnanost, bude tlak na sociální fondy enormní. A teď si k nákladům státu přičtete pokus navýšit na stamiliardy nákupy amerických nosičů jaderných bomb a dalších útočných zbraní nebo na neufinancovatelné jaderné elektrárny.

O závazky do budoucnosti tedy není nouze, ale nejsou to důchodci, kdo nás strhne pod vodu. Příštími penzisty se zabývat musíme, ale peněz se nenajedí. Cílem musí být schopnost dlouhodobě udržitelně uživit a opatřit staré i mladé. Současný neoliberalní kapitalismus to nedokáže, protože uvažuje jen v penězích a jen v rámci maximalizace zisku, zatímco ničení nejdůležitějších věcí k životu, jako je rozpad klimatického systému, zamořenost prostředí pesticidy a dalšími jedy nebo klesající úrodnost půdy neřeší nebo jen částečně a s velkým zpožděním.

Spoustu věcí, které kapitalismus nepočítá, protože neprojdou trhem a nemohou generovat zisk, bude přesto potřeba udělat. S největší pravděpodobností zadarmo, dobrovolně, bez bezprostřední mzdy, v rámci nějakého volnějšího uspořádání, kdy lidé mají z čeho žít a mohou si dovolit věnovat čas ve prospěch veřejného zájmu. Může jim to usnadnit nepodmíněný základní příjem. Ten bude rozhodně nutný ve vzdálenější budoucnosti, kdy nás o tradiční pracovní místa připraví další vlny průmyslové revoluce. Blíží se čas, kdy práce nebude ani pro mladé.

Ale důchodci mohou přiložit ruku k dobrovolnému dílu při oživování obce, prostředí a krajiny, už teď. Bývala to samozřejmost. Důchod je však musí zastihnout ve zdraví. Když odchod do důchodu oddálíme,

zaděláme si místo pozitiva na problém. Docela by mě zajímalo, jestli to někdo promýšlí tak daleko...

Zbyněk Fiala

Žurnalista, v minulosti dlouholetý šéfredaktor časopisu Ekonom.

PRO

PRÁVO RESPEKT ODBORNOST

celonárodní setkání

přijďte podpořit

ČESKO PROTI BÍDĚ

11. 3. 2023 / 14.00 hod.

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ

vstupní

**JINDŘICH RAJCHL - předseda PRO / JANA ZWYRTEK HAMPLOVÁ - senátorka
VÍDLÁK - blesk / a mnozí další**

Sdílet: